

Innhold

	Velkommen til studiet	15
	Forord	15
	Innledning	16
Kapittel 1	Tallenes hemmeligheter	19
	<i>Olav Gravir Imenes</i>	
1.1	Innledning	19
1.2	Regning med hele tall	23
	1.2.1 Etterfølgerprinsippet	23
	1.2.2 Velordningsprinsippet	24
	1.2.3 Lukkethet under operasjoner	27
	1.2.4 Divisjon	29
	1.2.5 Delelighet	34
	1.2.6 Minste felles multiplum og største felles faktor	38
	1.2.7 Euklids algoritme for å finne største felles faktor	41
1.3	Kongruens	47
	1.3.1 Definisjon av kongruens	47
	1.3.2 Eksempler på kongruens	51
	1.3.3 Regning med rester	55
	1.3.4 Formelle bevis for regneregler i kongruensregning	59
	1.3.5 Delelighetsregler	69
	1.3.6 Feiloppdaging ved hjelp av kongruensregning	72
	1.3.7 Grupper	75
1.4	Lineære kongruenslikninger	82
	1.4.1 Løsning med klokkeметoden	82
	1.4.2 Løsning med multiplikasjonstabell	88
	1.4.3 Nulldivisorer	89
	1.4.4 Løsning med diofantiske likninger	94

1.5	Heltallsløsninger av lineære likninger (diofantiske likninger)	95
1.5.1	Å finne én løsning ved hjelp av Euklids algoritme	95
1.5.2	Å finne alle løsninger	97
1.5.3	Å finne positive løsninger	99
1.5.4	Grafisk framstilling av løsninger	100
1.5.5	Løsning av diofantiske likninger ved omforming til kongruenslikninger	101
1.5.6	Tilfeller hvor den diofantiske likningen ikke har løsning	103
1.6	Tallenes byggesteiner: Primtall	107
1.6.1	Eratostenes' såld	109
1.6.2	Bruk av aritmetikkens fundamentalteorem til å skrive og multiplisere tall	111
1.6.3	Bevis av aritmetikkens fundamentalteorem.	112
1.6.4	Å sjekke om et stort tall er et primtall.	117
1.7	Kryptografi.	118
1.7.1	Bokstavkoder	119
1.7.2	Feiloppdagingskoder.	124
1.7.3	Diffie-Hellmann nøkkelutveksling	128
1.8	Tallfølger	133
1.8.1	Aritmetiske følger.	135
1.8.2	Geometriske følger.	143
1.8.3	Rekker.	145
1.9	Fibonacci-tallene	148
1.9.1	Historisk eksempel: Kaninoppdrett.	148
1.9.2	I naturen.	152
1.9.3	Binets formel	153
	Litteratur	156

Kapittel 2 **Geometri** 159

	<i>Andrea Hofmann og Odd Tore Kaufmann</i>	
2.1	Innledning	159
2.1.1	Historisk tilbakeblikk	159
2.1.2	Geometri i LK06/13 og kort presentasjon av kapitlene.	162
2.2	Geometri i norsk skole	164
2.2.1	Innledning	164
2.2.2	Striden på 1800-tallet.	164
2.2.3	Læreplaner (fra 1890-årene til 2013)	166
2.3	Romforståelse og bruk av konkreter i geometriundervisningen	171
2.3.1	Innledning	171
2.3.2	Geometrisk forståelse	173
2.3.3	Romlig resonnering	176
2.3.4	Utforskning av former og figurer	181
2.3.5	Bruk av konkreter i geometriundervisningen	182

2.4	Euklidsk geometri og ikke-euklidsk geometri.....	193
2.4.1	Euklid og hans aksiomsystem.....	193
2.4.2	Euklids Elementer.....	195
2.4.3	Euklids katetsetning og Euklids høydesetning.....	198
2.4.4	Ikke-euklidsk geometri.....	200
2.4.5	En liten oversikt over noen egenskaper i euklidsk og ikke-euklidsk geometri.....	207
2.5	Geometriske steder og konstruksjoner.....	209
2.5.1	Konstruksjoner med passer og linjal.....	210
2.5.2	Geometriske steder.....	210
2.5.3	Konstruksjoner av firkanter.....	216
2.5.4	Konstruksjoner som er umulige kun med passer og linjal.....	217
2.6	Utforskning og bevis i geometri.....	229
2.6.1	Bevis i skolen.....	229
2.6.2	Å finne eksempler versus å bevise.....	230
2.6.3	Bevis av periferivinkelsetningen og Thales' setning.....	232
2.6.4	Egenskaper ved firkanter.....	234
2.6.5	Utforskning av geometriske sammenhenger i GeoGebra.....	236
2.7	Romlegemer.....	245
2.7.1	Cavalieris prinsipp.....	245
2.7.2	Polyedre.....	249
2.8	Symmetri.....	262
2.8.1	Symmetri i LK06/13.....	263
2.8.2	Båndsymmetri.....	265
2.8.3	Tapetsymmetri (flatesymmetri).....	269
2.8.4	Sammensetning av symmetrier.....	272
2.9	Trigonometri.....	288
2.9.1	Utforskning: Mot en definisjon av de trigonometriske funksjonene sinus, cosinus og tangens.....	289
2.9.2	Definisjon av sinus, cosinus og tangens for spisse vinkler.....	290
2.9.3	Sinus, cosinus og tangens til noen spesielle vinkler.....	296
2.9.4	Sinus, cosinus og tangens for stumpe vinkler (og generelt for alle vinkler).....	298
2.9.5	Arealet til en trekant.....	301
2.9.6	Sinussetningen og cosinussetningen.....	302
2.9.7	Radianer.....	305

2.10	Vektorer, kongruensavbildninger og symmetrier i koordinatsystem i planet	314
2.10.1	Regning med vektorer	316
2.10.2	Kongruensavbildninger i koordinatsystem	332
2.10.3	Symmetrier i koordinatsystem	335
2.10.4	En anvendelse av vektorregning: Å finne tyngdepunktet til en trekant	336
2.11	Geometri i kunst og arkitektur	342
2.11.1	Tesselering	342
2.11.2	M.C. Escher	351
2.11.3	Perspektivtegning	356
2.11.4	Det gylne snitt	360
	Litteratur	376

Kapittel 3 **Funksjonslære**..... 379

	<i>Inger Christin Borge</i>	
3.1	Funksjoner og reelle tall	379
3.1.1	Innledning	379
3.1.2	Funksjon og definisjonsmengde	381
3.1.3	Tallinja og intervaller	382
3.1.4	Diverse funksjoner	386
3.1.5	Begrepet grenseverdi	397
3.1.6	<i>abc</i> -formelen	403
3.1.7	Begrepet kontinuitet og de reelle tallene	411
3.1.8	Fortegnsskjema og polynomdivisjon	419
3.1.9	Funksjonsdrøfting – definisjoner	427
3.2	Derivasjon	433
3.2.1	Gjennomsnittlig vekstfart	434
3.2.2	Momentan vekstfart – den deriverte	437
3.2.3	Derivasjon	443
3.2.4	Derivasjonsregler	446
3.2.5	Den dobbeltderiverte	453
3.2.6	Funksjonsdrøfting	454
3.2.7	Maksimums- og minimumsproblemer	464

Kapittel 4	Statistikk og kvantitativ metode	471
	<i>Knut Ole Lysø</i>	
4.1	Stokastiske forsøk og stokastisk variabel	474
4.1.1	Forventet verdi	475
4.1.2	Varians og standardavvik	476
4.2	Normalfordelingen	479
4.2.1	Standard normalfordeling	482
4.2.2	Generell normalfordeling	485
4.3	Populasjon, utvalg og utvalgsfordelinger	487
4.3.1	Ulike typer utvalg	487
4.3.2	Hva vi skal skaffe informasjon om	489
4.3.3	Utvalgsfordelingen til middelveidien og andeler	491
4.3.4	Grensefordeling og sentralgrenseteoremet	495
4.3.5	Utvalgsfordeling til andeler	499
4.4	Estimering	503
4.4.1	Punkttestimator og punkttestimat	503
4.4.2	Intervallestimat/konfidensintervall for gjennomsnittet μ	508
4.4.3	Intervallestimat/konfidensintervall for andelen p	514
4.4.4	Intervallestimat/konfidensintervall for forskjell i andeler $p_1 - p_2$	517
4.4.5	Intervallestimat/konfidensintervall for forskjell i gjennomsnitt $\mu_1 - \mu_2$	522
4.5	Hypoteseprøving	527
4.5.1	Hypoteser om en binomisk p eller andelen $p = S/N$ - innledende problemstillinger	529
4.5.2	Hypoteser om et populasjonsgjennomsnitt μ	544
4.6	Hypoteseprøving mellom to populasjoner	552
4.6.1	Hypoteseprøving mellom to andeler p_1 og p_2	553
4.6.2	Hypoteseprøving mellom to populasjonsgjennomsnitt μ_1 og μ_2	559
4.6.3	Hypoteseprøving mellom to populasjonsgjennomsnitt i relaterte stikkprøver	564
4.7	Lineære sammenhenger mellom variable	567
4.7.1	Korrelasjon og korrelasjonskoeffisient	567
4.7.2	Hypoteser om korrelasjonskoeffisienten i populasjonen	574
4.7.3	Enkel regresjon	575
4.7.4	Enkel regresjon utført i Excel	581
	Statistiske tabeller	587
	Litteratur	591

Kapittel 5	Kvalitative metoder i matematikdidaktisk forskning	593
	<i>Kristin Ran Choi Hinna</i>	
5.1	Innledning	593
5.1.1	Hva er matematikdidaktikk?	594
5.1.2	Hva er forskning?	594
5.2	Bacheloroppgaven	596
5.2.1	Eksempler på bacheloroppgaver i matematikdidaktikk ..	596
5.3	Ulike tilnæringer til datainnsamling	600
5.3.1	Observasjon	601
5.3.2	Intervju	605
5.3.3	Triangulering	608
5.3.4	Dokumentanalyse	609
5.4	Analyse, tolkning og fortolkning	610
5.5	Validitet og reliabilitet	613
5.5.1	Validitet	613
5.5.2	Reliabilitet	616
5.6	Etikk	618
5.7	Bacheloroppgaven: Forberedelser og skriving	623
5.7.1	Forberedelser	623
5.7.2	Skrive en fagtekst	626
	Litteratur	629
Kapittel 6	Undervisningskunnskap i matematikk for lærere på 1.–7. trinn	631
	<i>Arne Jakobsen, Janne Fauskanger, Reidar Mosvold og Raymond Bjuland</i>	
6.1	Episoder fra klasserommet	631
6.2	Undervisningskunnskap i matematikk – UKM	639
6.2.1	Ulike deler av UKM	642
6.3	Avrunding	652
	Litteratur	654

Kapittel 7	Aspekter av lærerens undervisningskunnskap i matematikk.....	657
	<i>Bodil Kleve</i>	
7.1	De fire kategoriene i kvartetten – en utdypning	660
	7.1.1 Foundation	660
	7.1.2 Transformation.....	662
	7.1.3 Connection.....	663
	7.1.4 Contingency.....	664
7.2	Kunnskapskvartetten – hvorfor og hvordan? Eksempler fra klasserommet	665
	7.2.1 Brøk på 5. trinn – eksempel 1.....	665
	7.2.2 Brøk på 5. trinn – eksempel 2.....	673
7.3	Oppsummering.....	682
	Litteratur.....	683
Kapittel 8	Internasjonale studier i matematikk – design, relevans, resultater og trender.....	685
	<i>Liv Sissel Grønmo</i>	
8.1	Internasjonale komparative undersøkelser i matematikk	686
8.2	Kjennetegn på matematikk i norsk skole	688
	8.2.1 Utviklingen i matematikkprestasjoner i Norge fra 1995 til 2011.....	691
8.3	Tilbakegang og framgang på småskoletrinnet i nordiske land ...	694
8.4	Tilbakegang og framgang på mellomtrinn og ungdomstrinn i nordiske land	695
	8.4.1 Tall og algebra i de nordiske landene	697
8.5	Eksempler på oppgaver fra TIMSS og TEDS.....	699
	8.5.1 Norske elevers prestasjoner i aritmetikk på barnetrinnet... ..	700
	8.5.2 Norske elevers prestasjoner i algebra på 8. trinn	702
	8.5.3 Norske lærerstudenters prestasjoner i tall og algebra... ..	704
8.6	Ulike trender i Norge og Sverige.....	710
8.7	Oppsummering og diskusjon.....	712
	Litteratur.....	714

Kapittel 9	Vurdering	717
	<i>Helga Kufaaas Tellefsen</i>	
9.1	Hva er vurdering, og hvorfor skal vi vurdere?	717
9.2	Kontroll eller tilrettelegging for læring?	718
9.3	Nasjonale og internasjonale tester	720
9.3.1	Internasjonale tester	720
9.3.2	Nasjonale tester - Hva forteller de?	722
9.4	Vurdering for læring	727
9.4.1	Matematisk kompetanse	728
9.4.2	Undervisningskunnskap	729
9.4.3	Vurdering for læring i klasserommet	730
9.4.4	Undervisningssekvens	734
9.5	Standpunktvurdering	753
	Litteratur	755
Kapittel 10	Kartlegging og undervisning i dynamisk perspektiv	757
	<i>Svein Aastrup og Ketil Johnsen</i>	
10.1	Innledning	757
10.2	Dynamisk kartlegging	758
10.2.1	Utgangspunkt for kartlegging	760
10.2.2	Hva forteller tradisjonelle kartleggingsprøver, og hva trenger læreren å vite?	763
10.2.3	Fange opp eleven som sliter i matematikk	764
10.2.4	Å støtte eleven til mestring	765
10.2.5	Den dynamiske kommunikasjonen	767
10.2.6	Hvem kartlegger	768
10.2.7	Første gang - forberedelser	768
10.2.8	Erfaringer fra dynamisk kartlegging	769
10.2.9	Å lete etter elevens uformelle matematikkunnskaper... ..	770
10.2.10	I møte med eleven	771
10.2.11	Gjennomføring av dynamisk kartlegging - Ivar, 5. trinn	772
10.2.12	Supplerende kartlegging	778
10.2.13	Hva vi fant	781
10.3	Dynamisk undervisning	782
10.3.1	Planlegging av tiltak	786
10.3.2	Tiltak rettet mot Ivar	788
10.3.3	Oppgaveformer	791
10.3.4	Struktur og prosess	795
10.3.5	Samhandling og metakognisjon	804
10.4	Betydningen av vurdering	810
10.5	Oppsummering	810
	Litteratur	812

Kapittel 11	Problemløsning i matematikk	815
	<i>George H. Hitching og Hans Wilhelm Mørch</i>	
11.1	Innledning.....	815
11.1.1	Oversikt over innhold.....	816
11.2	Hva er problemløsning?	817
11.2.1	Et relativt begrep.....	817
11.2.2	Ikke bare én løsningsmetode.....	818
11.2.3	Holdninger til matematikkfaget	820
11.2.4	Utforskning.....	821
11.3	Pólyas strategi for problemløsning	822
11.3.1	Fire faser.....	822
11.3.2	Eksempler på Pólyas strategi i praksis – løste problemer	825
11.3.3	Pólya om heuristikk	835
11.3.4	Misoppfatninger rundt Pólyas strategi.....	839
11.3.5	Pólya på grunnskolen.....	841
11.4	Problemløsning og gruppearbeid	842
11.4.1	Oppgaver til gruppearbeid	842
11.4.2	Heterogene eller homogene grupper	842
11.4.3	Ikke bare gruppearbeid	843
11.5	Utfordringer.....	844
11.5.1	Det skal være ekte problemløsning	844
11.5.2	Å komme gjennom pensum	844
11.5.3	Samarbeid med foresatte	845
11.5.4	Faglig kunnskap	845
11.6	Noen oppgaver.....	846
11.7	Kilder med problemløsningsoppgaver	849
	Litteratur.....	849
Kapittel 12	Utematematikk	851
	<i>Dag Gulaker</i>	
12.1	Om matematikk ute	860
12.2	Hva gjør vi? Aktiviteter	861
12.3	Tema 1: Måling med 1-metertauet	863
12.3.1	Måling	863
12.3.2	Brøk og meter.....	864
12.3.3	Metertauet og geometriske figurer.....	865
12.3.4	Metertauet, areal og volum.....	865
12.4	Tema 2: Matematikk i en sykkel	866
12.5	Tema 3: Jakten på matematikkord	867
12.6	Tema 4: Målestokk.....	868

12.7	Tema 5: Tall og bevegelse	869
12.7.1	Del A	869
12.7.2	Del B - «36-leken»	870
12.7.3	Del C - Kaste 21	871
12.8	Tema 6: Måling av avstander og høyder	871
12.9	Tema 7: Geometriske former	874
12.10	Tema 8: Symmetri	876
12.11	Tema 9: Vinkler ute	877
12.12	Tema 10: Regn med vann, is og snø	879
12.13	Tema 11: Kuler og stabling	880
12.14	Tema 12: Skattejakt og matematikk	882
12.15	Tema 13: «Tårnet i Hanoi»	883
12.16	Tema 14: Statistikk ute	884
12.17	Tema 15: Å regne i fjæra	885
12.18	Tema 16: Den matematiske turen	886
12.19	Tema 17: Sola, himmelretning og tid	887
	Litteratur	888
	Presentasjon av redaktører og forfattere	889
	Bildeliste	895
	Stikkord	897